

GOGOETARI LEIHO •

Aztiak eta sasiak

Edorta Jimenez

Aztiak eta sasi-igarleek itxaropentsu begiratzen diote urte berriari. 2002 zenbaki kapikua baitakar izentzat. Ez dira horiek zenbakiei begira bizi diren bakarrak. Zorioneko urte kapikua hau denok zenbakiekin zoraraziz etorri baita. Ez da harritzekoa, zenbakien Europa baita, oraingoz, maparen gainean ageri den bakarra. Zenbakiena eta, zilegi bekit esatea, errepresioarena.

Diruak aberrik ez, euroak ezta. Alabaina, Euroaldeko agintari gorenak nork bere nazio-estatuaren ikurrak dituzte txanponaren aldeetako batean jarri. Euren nortasuna euroaren itsasoan ito ez dadin. Naziotasunaren ezaugarriak, egun, txanponak, himnoak —Espainiako Erresumarena hitzik gabe utzi dute, Frankismoaren berbera ez dela aldarrikatzearen edo—, kirol-taldeak eta beste ezer gutxi gehiago.

Goiko horren harira hizkuntzak ez ahazteko esango dit baten batek. Egia, hortxe dira hizkuntzak ere, eta hemen gaude euskaldunok, euskararen lege-esparru bakarra eraiki ezinik. Horren eraikuntzaren alde izan nahiz aurka izan, ezin ukatu hizkuntzak naziotasun iturri, edo nortasunaren ezaugarri behinik behin, badirena. Euroaldean barrena hizkuntzen berezko batasun-esparruak sortzea horrexegatik eragozten digute geure agintariak, hirugarren milurtekoaz ergelaren lerdea dariela berba egiten diguten moderno horietan.

Euskaldunok hizkuntzarekin erronka itzela dugula esatea ohiko bihurtu da. Alabaina, ez da makala —auzokoenak aipatzearen— espainiarrei eta frantziarrei gainera datorkiena. Balizko edozein etnizitate behin eta betiko bazterturik —ez diote, bada, etniak aipatzea gerraren zaldunei atea zabaltzea dela?— eurek jakin beharko dute besterik zer duten, besteok ez dugunik. Arean, Historiaren luze-zabalean tarte batez izan duten nazio-estatu izaera historikoa, beste deus ez. Hala ere, izango da esango dienik Nafarroa duela bostehun urte bazela, eta hori izaera historikoa dela, besteena den bezainbestean.

Erronka latza estatu-nazionalistekiko nazionalista horiek orain dutena. Espainiartasuna, frantziartasuna, horiek zertan dautzan erabaki beharko dute; lehenbailehen. Horren jakitun, Espainiar nazionalistek *abertzale* *konstituzionala* delakoa sortzeko bidean dabiltza, frantziarrek *errepublikartasuna* —versus Frantziako eskualde *naturalak*— aldarrikatzen dutelarik.

Azken urteotan europartasunari buruzko gogoetetan ildo bi zabaldutaz doaz.

Batetik, euroaldeaz eta errepresioaldeaz landa, Europaren beraren definizioa dago jokoan. Euroaldeko herriak ez dira Europako herri *denak*, Euroaldeko estatu-nazioak ez dira Europako estatu-nazio *denak*. Horri loturik, bada bigarren gogoeta ildo bat; hain zuzen ere, zein diren Euroaldeko *herriak* eta nondik norako *herriartasuna*(k) aldarrikatu ahal izango d(ir)en. *Herria* ote da Espainia? *Herria* ote Frantzia? Euskal Herria, ez da *herria*, ala? Zertan datzake bakoitzaren *izatea*?

Orain artekoan nazionalitateetako abertzaleak izan dira beti —*nazionalitate* hitza Espainiako 1978ko Konstituzioan ageri da— beren abertzaletasunaren zilegitasuna frogatu beharreko atekan. Aurrerantzean, Burgosen legez Lyon, Bartzelonan nahiz Bilbon, nongura galdetu ahal izango da espainiartasunaren esentzia zertan den, non den frantziartasunaren funtsa. Besteoi galazotakoa aterako dute horiek bandera: hizkuntza, historia, erakundeak eta beste horien adar ederrak.

Bitartean, Euroaldeko hizkuntzak elkarren arteko orekaren premia larrian bizi dira. Euroaldetik kanpo geratu den ingelesaren nagusigoa —horra paradoxa— haziz doa, gero eta sendoago. Eremuz txiki eta hiztunen aldetik

urri diren Danimarkan, Herbeheretan eta Iparraldeko herrietan ia den-den bigarren hizkuntza da ingelesa. Benetako hizkuntza, hemengo ikastetxetan egiten den simulakroa barik. Herriotan nahiago dute hango izaroko hizkuntza auzoko beste indartsu hori baino. Azken batean Britainia izarokoek itsasoa irentsi beharko dute lehorraldea zapaltzeko; auzokoei, oster, tankeei gasolina eman eta muga-marra gaintitza besterik ez dukete. Ikasgai ederra euskaldunontzat.

Alemaniko agintariak, Frantziakoek, Espainiakoek, ingelesa denok irenstera datorrelako mamua astintzen digute, orain arte gu nork irentsi izan gaituen ahazturik edo. Hizkuntz altxorraz mintzatzen zaizkigu horiek, noiz eta orain, Interneten aroan, nori eta guri, altxorak museorako izaten direla eta euskara bizitzarako aldarrikatzen dugunoi. Europa eraiki, askok *etxean* hasita ekin beharko diote zereginari.

Euroaldeak erabaki bi behar ditu, nire ustez, hizkuntzen arloan. Lehena, horien ikasketak askoz merkeagoak izatea, helburu estrategikotzat jo behar baita hirueledunak sortzea; bigarrena, literaturan, eta hitza euskarri duten beste arte-jardueretan ere, itzulpengintza sendoa bideratzea. Eta hobe erabaki horiek Euroaldean noiz sartuko bizi diren beste europarrekin batera egitea.

Engainurik ez, oster. Euroaldetik kanpo geratu diren horiek, kulturaz eta historiaren besteak bezain europar direlarik, badakite Europan Inperio berri bat eta bere mendekoen aldea sortu direna. Erdigune aberatsean sartzeko eskubidea zerk ematen duen ere badakite: diruak!

Aztiak, sasi-igarleek, urte kapikuetan mirariak merkeago izaten direlakoan bizi direnek, jai dute 2002 honetan.

Tizianoren *Europaren bahiketa*.

ZAZPI BEGIKO •

kolpean

- Kukubiltxo antzerki talde ezagunak bere sorreraren 25. urteurrena ospatuko du aurtan, Oskorri musika taldearen laguntzaz emango duen *Ekidazuko astasendia* antzerki lan berriarekin. Udaberrian egingo dute Kukubiltxok eta Oskorri obraren estreinaldia.

Metamiseriak

Oraingoan Guayasamini eta T.S. Elioti heldu zaie txanda, aurretik Karl Marx, Bertolt Brecht, Pablo Picasso eta beste askori heldu zitzaizen bezala. Errukirik gabeko generoa da ospetsuen difamazio liburuena eta, bolada arrakastatsua bizi duenez, inor gutxi dago —sortzaile ospetsuen artean, esan nahi baita— salburik. Tira, gureak daude libre samar, gurean ez dugulako horrelako tradizioirik. Baina hori ere gure arteko normalizatzaile boronda-

tetsu horietako batek lanari ekin arte baino ez da izango.

Erakargarria baita, egia esan, ospe handiko idazle, musikari eta artista horien guztien bizitzaren miseria lohietan murgiltzea. «Ez naiz ni horien parekoa izango, baina aukeran nahiago neure erdipurdikeria zintzo tatxarik gabeari», kontsolatzen gara, morboak gidatutako irakurketan entretenituta. Edo honako hau bururatzen zaigu bestela, anonimotasunaren babes

epela gozatuz: «Nire miseriak ez dira makalagoak, baina, ospetsua ez naizenez, libre naiz inor haiek zabaltzen hasiko den beldurretik».

Omenaldi arranditsuak eta heroi-izen-datze solemneak legez, hutsalak iruditzen zaizkit niri miseriagrafia abisal horiek; eta, gehienak gizonezkoei buruzkoak izateak sinesgarriago egiten baditu ere, ezin jakin egiatik zenbat duten. Aitortu behar zaie, hala ere, gure barne-zokondoetako miseriak gobernatzeko ezintasunean denok ere —sortzaile, miresle zein maiseatzailerik— haurride garelako erakusteko meritua.

Juan Luis Zabala